

Κ. Α. ΨΑΧΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΤΟ ΟΚΤΑΗΧΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΩΔΟΥΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΤΗΣ
ΑΡΜΟΝΙΚΗΣ ΣΥΝΗΧΗΣΕΩΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΕΩΣ - ΕΙΣΑΓΩΓΗ
Υ Π Ο
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΧΑΤΖΗΘΕΟΔΩΡΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

“ Ο ΜΙΧ. Ι. ΠΟΛΥΧΡΟΝΑΚΗΣ,,

ΝΕΑΠΟΛΙΣ - ΚΡΗΤΗΣ

1980

του Νη — Βου — Δι — Ζω είναι ήχος δίφωνος, διότι ἐντὸς τῶν διφωνιῶν τούτων περιστρεφόμενος δεικνύει πάντοτε, κατὰ φυσικὴν συνέπειαν, δίφωνον μέλος, οὐχὶ ὅμως καὶ διφωνίαν ὁμοίαν, διότι ἢ διὰ τριῶν μείζων συμφωνία $\underline{\underline{\Delta}} - \underline{\underline{\beta}}$ εἶναι μεγαλυτέρα τῆς $\underline{\underline{\beta}} - \underline{\underline{\Delta}}$. Ἄλλ' ἢ διφωνία ἰσχύει διὰ τὰ ἀργὰ καὶ σύντομα στιχηραρικά του μέλη καὶ εἰς αὐτὰ τὰ παπαδικά του, ἐν μέρει δὲ εἰς τὰ εἰρμολογικά του, τὰ ὀποῖα - ὡς δεικνύται κατωτέρω - εἰσὶ τριφωνικά.

Δεσπόζοντας φθόγγους εἰς τὸ στιχηραρικόν του εἶδος ἔχει τοὺς φθόγγους Δι, Ζω, Βου καὶ Νη ἐν διφωνία.

Ἐπεισαγομένης ὅμως τριφωνίας, εἰς τε τὸ ὀξὺ τετράχορδον

$\underline{\underline{\Delta}} - \underline{\underline{\gamma}}$ καὶ εἰς τὸ βαρὺ $\underline{\underline{\gamma}} - \underline{\underline{\Gamma}}$, ἔχει τοὺς φθόγγους Νη καὶ Γα.

Καταλήξεις ποιεῖται, ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς φθόγγους Δι καὶ Ζω, ἐντελεῖς εἰς τὸν Βου καὶ εἰς τὸν Νη καὶ τελικὰς εἰς τὸν Δι.

Δυνάμει τοῦ ἐκ τῶν δεσποζόντων φθόγγων του (συγχορδιῶν) προκύπτοντος ἀκούσματος, παράγονται αἱ διὰ τριῶν συμφωνία $\underline{\underline{\Delta}} - \underline{\underline{\beta}}$,

$\underline{\underline{\Delta}} - \underline{\underline{\beta}}$, καὶ $\underline{\underline{\beta}} - \underline{\underline{\gamma}}$ π. χ.

1. $\underline{\underline{\Delta}}$ $\underline{\underline{\beta}}$ $\underline{\underline{\Gamma}}$ $\underline{\underline{\Delta}}$
 Κυ υ υ ρι ε

2. $\underline{\underline{\Delta}}$ $\underline{\underline{\beta}}$ $\underline{\underline{\Gamma}}$ $\underline{\underline{\Delta}}$ $\underline{\underline{\beta}}$ $\underline{\underline{\Gamma}}$ $\underline{\underline{\Delta}}$ $\underline{\underline{\beta}}$ $\underline{\underline{\Gamma}}$ $\underline{\underline{\Delta}}$
 δι και ο συ υ υ υ νη η ης

3. $\underline{\underline{\beta}}$ $\underline{\underline{\Gamma}}$ $\underline{\underline{\Delta}}$ $\underline{\underline{\beta}}$ $\underline{\underline{\Gamma}}$ $\underline{\underline{\Delta}}$ $\underline{\underline{\beta}}$ $\underline{\underline{\Gamma}}$ $\underline{\underline{\Delta}}$ $\underline{\underline{\beta}}$ $\underline{\underline{\Gamma}}$ $\underline{\underline{\Delta}}$
 α νε ε ε ε τει λεν η η η λι ι

$\underline{\underline{\Gamma}}$ $\underline{\underline{\Delta}}$ $\underline{\underline{\beta}}$
 ι ι ος

Ὁ Δεύτερος ήχος ἀπὸ τῆς βάσεώς του κατέρχεται καὶ μέχρι καὶ τοῦ Νη. Κατερχόμενος μέχρι τοῦ Πα καὶ ἀμέσως ἐπιστρέφων εἰς τὸν Βου, λαμβάνει τοῦτον πάντοτε διατονικῶς, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ ἐν διέσει μικρᾷ π. χ.

Δ ο τι πα ρα α σοι Δ

Ποιούμενος δὲ κατάληξιν ἐντελῆ ἐπὶ τοῦ Πα εἶναι ἀείποτε καὶ ἀπαραβάτως διατονικός, χωρὶς νὰ ὑπάρχη ἀνάγκη ἐπεισαγωγῆς διατονικῆς φθορᾶς, ὅπως καὶ εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα π. χ.

Δ α να στα αν τα α ε ε ε ε π

ε εκ νε ε κρω ων 9

Κατερχόμενος ὁμως εἰς τὸν Νη καταλήγει ἄλλοτε χρωματικῶς καὶ ἄλλοτε διατονικῶς. Καὶ ὅταν μὲν κατέρχεται χρωματικῶς, τότε τὸ τετράχορδον Γα — Νη εἶναι χρωματικόν, τιθεμένης ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ Γα τουτέστι, τῆς φθορᾶς ς, ἢ τῆς τοῦ Πλαγίου Δευτέρου, ὅταν τὸ μέλος ἔχη τούτου τὴν χροιάν π. χ.

Δ μι κρο ον υ υ υ πο μει ει ει νω ψ

ω ω μεν ψ

Ὅταν δὲ κατέρχεται διατονικῶς, τότε ἐπὶ τοῦ Δι τίθεται ὡς προειδοποίησις ἢ φθορὰ ρ π. χ.

Δ και ε πι γης ει ρη η η νη ψ

✓ Εἰς τὸν Δεύτερον ἦχον φθόγγοι ὑποκείμενοι εἰς ἔλξιν εἰσὶν ὁ Γα ὅστις ἔλκεται ὑπὸ τοῦ Δι κατὰ τὰς εἰς αὐτὸν καταλήξεις :

Δ εκ της Α α γνης ✓